

Stockholm 2022-12-15

Remissvar avseende betänkandet *EU:s vapendirektiv – genomförande av 2017 års ändringsdirektiv på miniminivå, SOU 2022:62*

Justitiedepartementet

Ju2022/03305

Beredda tillfälle därtill får Svenska Mångkampsförbundet ("förbundet") härmed avge följande remissvar.

Anders Emanuelsson, ordförande Svenska Mångkampsförbundet

Om Svenska Mångkampsförbundet

Svenska Mångkampsförbundet organiserar idrottsföreningar inom modern femkamp, militär femkamp och orienteringsskytte. Förbundet är medlem i Riksidrottsförbundet, Svenskt Forum, och representerat i Sveriges Olympiska Kommitté.

Sammanfattning

Förbundet konstaterar inledningsvis att utredningsförslaget inte utgör en implementering av EU:s vapendirektiv på miniminivå. Förvisso är förslaget mindre restriktivt än de implementeringsförslag som tidigare lagts fram¹ men det går på avgörande punkter länge än vad som krävs enligt direktivet, bland annat när det gäller reglering (tillståndsplikt) av magasin. De förslag utredaren lagt innebär problem för många laglydiga personer, för handeln och för Försvarmakten och för även med sig en betydande rättsosäkerhet.

Sverige har redan i ett internationellt perspektiv ett oerhört restriktivt regelverk för legalt vapeninnehav som på i princip alla områden redan går mycket längre än EU:s minimikrav. Det betyder att Sverige endast behöver göra ett fåtal mindre justeringar av lagstiftningen för att uppfylla kraven. Förbundet förordar att implementering sker på strikt miniminivå.

Förbundet **avstyrker** det lagda förslaget om att tillståndbelägga innehav av vissa magasin till förmån för att, i enlighet med minimikravet i Vapendirektivet, endast reglera användningen av användning av vissa magasin till vissa vapen, och använda undantaget för målskyttar fullt ut.

Förbundet **avstyrker** förslaget att införa ytterligare restriktioner för innehav av helautomatiska vapen.

Förbundet **tillstyrker** användning av undantaget för märkning av historiskt betydelsefulla vapen. Förbundet **avstyrker** samtidigt förslaget att Polismyndigheten ska få befogenhet att avgöra vilka vapen som omfattas liksom förslaget att märkning ska kunna behöva ske innan frågan är slutligt prövad.

Förbundet **avstyrker** förslaget att reglera vapenmäklare som en fråga om vapenhandel separat verksamhet

Därtill vill Förbundet peka på vikten av att det framgår tydligt i lagtext att inga halvautomatiska vapen klassas i kategori A.

¹ DS 2018:1 och prop. 2020/21:42

Bakgrund

Förbundet noterar att utredningen påtagit sig ytterligare uppgifter utöver att föreslå hur direktivet ska införas. Exempelvis föreslås att restriktioner för hur jakt får bedrivas införas i Naturvårdsverkets föreskrift, trots att direktivet överhuvudtaget inte berör jakts bedrivande. Utredningen skriver också att man velat göra vapenlagen begriplig och inte göra den komplicerad och att förslag som går längre än EU-direktivets krav men som syftar till detta inte ska ses som överimplementering. Förbundet instämmer i att det finns ett stort behov av att vapenlagen ses över både till struktur och innehåll. Det är dock ett arbete som inte bör blandas ihop med implementeringen av vapendirektivet. Utredaren förefaller även mena att implementeringsförslagen måste ha påverkan på kriminell verksamhet, exempelvis brott i gängmiljö. Här vill förbundet påpeka att direktivet (som tillhör EU:s första pelare, det vill säga den inre marknaden, inte det rättsliga samarbetet inom tredje pelaren) inte ställer sådana krav. Direktivet berör med undantag av definitioner endast legala vapen och hantering av dessa. Det är Förbundets uppfattning att gängkriminalitet inte främst bekämpas med restriktioner mot laglydiga personer som innehar vapen för idrott, jakt eller samling.

Förbundet noterar också att utredaren när den studerat hur man infört EU:s vapendirektiv i andra länder valt att endast ta med sådana som överimplementerat direktivet. Förbundet menar att det – eftersom den svenska utredningens uppdrag var att hitta sätt att implementera på miniminivå – hade varit mer ändamålsenligt att studera länder som valt den vägen, exempelvis Schweiz.

Frågan om tillståndsplikt för magasin

EU-direktivet kräver inte att innehav av magasin tillståndsbeläggs, endast att användningen av vissa magasin i kombination med vissa vapen förbehålls målskyttar. "Målskytt" syftar enligt direktivet uppenbart på en person som utövar målskytte i någon form, inte enbart på en person som innehar en vapenlicens med ändamål "målskytte" (licenser uppdelade på ändamål som i Sverige förekommer inte i de flesta andra EU-länder) och inte heller på personen endast vid det tillfälle en viss målskytteaktivitet utförs. Någon reglering av användning av magasin som sådana, eller i kombination med halvautomatiska eller manuellt repeterade vapen kräver inte EU, inte heller i kombination med ett halvautomatiskt vapen. EU kräver också att den som förvärvar ett magasin av slaget ovan ska få använda det. Men det finns inget krav på att förvärv kriminaliseras och inte heller att den som säljer magasinet ska kontrollera detta.

Utredaren skriver att det regleringsmässigt går att lösa detta på flera olika sätt och listar tre möjligheter som alla skulle uppfylla direktivets krav. Innehavsreglering, förvärvsreglering och användningsreglering. Utredaren föreslår här den mest restriktiva av dessa, dvs innehavsreglering (dvs tillståndsplikt för magasin). Ett krav på tillståndsplikt för vissa magasin omfattar definitionsmässigt även användning (men inte förvärv eftersom det går att förvärva ett föremål utan att ta detta i besittning).

Förbundet menar att den minst inskränkande regleringslösningen, det vill säga användningsreglering (även kallad "målskytteundantaget"), är att föredra.

Reglering av magasin som sådana för också med automatik med sig en rad rättssäkerhetsproblem vilka följer av att magasin inte definierats. Utredaren konstaterar att de inte lyckats definiera magasin heller men föreslår att definitionsfrågan ska lösas genom "rättstillämpningen. Detta är enligt Förbundet en oacceptabel lösning. Ska innehav av något kriminaliseras är det nödvändigt att det på förhand är klart vad som är kriminaliserat.

Definitionsproblemen rör även delar till magasin, vilka i motsats till vapen och ammunition saknar definierade vitala delar. Här menar utredningen att man kan tillämpa NJA 1987 s. 643, vilket dock är

felaktigt. Målet rörde ett armborst i delar, men armborst har till skillnad från magasin en definierad vital del. Förbundet noterar även att det är oklart hur trasiga eller kasserade magasin ska hanteras och vilka som får hantera dessa. Utredaren jämför med ammunition, men magasin förbrukas inte utan ett trasigt eller utslitet magasin består av samma delar som när det var nytt (ammunition som använts lämnar efter sig delar – hylsa och kula – som inte kräver tillstånd att inneha). Även här skulle utredarens förslag föra med sig betydande rättssäkerhetsproblem.

Förbundet vill även påpeka att den föreslagna tillståndsplikten för magasin skulle innebära att människor riskerar att begå brott genom passivitet. Det kan exempelvis handla om personer som innehar magasin men inte något vapen eller personer som innehar ett vapen som inte kräver licens. Att utredaren föreslår att personer ska få tre månader på sig att lämna in eller på annat sätt göra sig av med magasin löser inte detta. Den som har en replika av ett vapen, eller ett leksaksvapen, med ett fungerade magasin kan knappast antas vara medveten om medveten om att det är ett sådant. Den som endast har delar till ett magasin kan i än mindre grad vara medveten om att vederbörande skulle kunna göra sig skyldig till brott. Inget av dessa problem löses heller av det förslag som utredningen lämnat om att licens för ett vapen till vilket magasinet passar ska få möjlighet att söka licens för magasinen på samma grunder som för ammunition. Det är idag närmast omöjligt, att få licens för ammunition till vilket man inte har ett passande vapen. Om utredaren menar att det ska vara förbjudet eller nära nog förbjudet att inneha magasin om man inte har passande vapen hade det varit rimligt att skriva detta. Här får man förmoda att utredaren inte är tillräckligt insatt i hur praxis kring ammunitionstillstånd ser ut.

Utöver nämna rättssäkerhetsproblem skulle utredningens förslag om tillståndsplikt för magasin även föra med sig problem för handeln. Det skulle ställa krav på särskilda arrangemang för förvaring och transporter och det skulle också förhindra att detaljhandlare som inte samtidigt saluförde vapen eller ammunition fortsatte att saluföra sådana. Den svenska regleringen av vapenhandel medger inte heller att man bedriver sådan verksamhet utan att sälja ett visst antal vapen per år. Det innebär att det inte skulle vara möjligt för en exempelvis sporthandlare som idag saluför magasin men som inte är intresserad av att börja sälja vapen och ammunition att söka ett vapenhandlartillstånd för att kunna fortsätta sälja magasin.

Direktivet bör istället implementeras på miniminivå genom att man använder målskytteundantaget (vilket utredaren kallar "användningsreglering") och reglerar användning i stället för innehav. En användningsreglering för inte med sig några problem för laglydiga personer eller för Försvarsmakten, man slipper också den rättsosäkerhet och de definitionsproblem som utredningens förslag för med sig.

Detta kan göras genom att definiera "målskytt" i vapenlagen. "Målskytt" går att till skillnad från magasin att definiera entydigt. Utredaren har också medgett att en användningsreglering skulle uppfylla EU-direktivets minimikrav.

Förbundet har även i samband med tidigare utredningar förordat en sådan lösning. Detta skulle kunna ske genom ett tillägg i 2 kap. enligt följande:

"Användning av magasin med fler än med fler än 10 patroner med centralantändning i kombination med halvautomatiskt gevär, eller magasin med fler än 20 patroner med centralantändning i kombination med halvautomatisk pistol kräver tillstånd. Tillstånd krävs inte för målskytt.

Med målskytt förstås person som:

-Har tillstånd att inneha vapen som får användas för målskytte eller,

– Är medlem i sådan skytteförening som bedriver verksamhet med sådana vapen och magasin som beskrivs i första stycket eller,

-Är medlem i skytteförening och har möjlighet att få tillstånd att inneha vapen för målskytte.

Tillstånd krävs inte heller för den som på hel- eller deltid är anställd av Försvarsmakten, är hemvärnssoldat eller är medlem i en frivillig försvarsorganisation”

En reglering av användning enligt ovan skulle inte kräva att magasin definierades eftersom det skulle vara uppenbart vad som var ett fungerande magasin när detta var infört i ett vapen, och irrelevant i alla andra situationer.

Förbundet menar i motsats till utredaren att en sådan lösning inte vore för komplicerad. Den skulle också lösa de problem som utredningsförslaget för med sig och passa in i den nuvarande lagens struktur.

Överträdelse behöver enligt direktivet inte kriminaliseras, vilket också konstateras av utredningen (regleringen omfattar ju bara personer som får inneha eller använda vapen). Att om kriminalisering av brott mot användningsregleringen ändå införs kan de hanteras som andra överträdelse av vapenlagen – man behöver inte konstruera en ny brottsrubricering för detta.

Frågan om regler för helautomatiska vapen

Utredaren menar att vapendirektivet eftersom reglerna för innehav av helautomatiska vapen skärpts på EU-nivå måste även Sverige skärpa reglernas. Här vill Förbundet påpeka att det är nivån som avgör, inte det relativa avståndet mellan den regeringsnivå EU och Sverige valt. Sverige har fortfarande regler för innehav av helautomatiska vapen som avsevärt överstiger EU:s miniminivå. Det kan exempelvis illustreras av hur systemet är utformat i Schweiz som redan implementerat direktivet: Där krävs för tillstånd att inneha helautomatiska dels att man är medborgare, kan visa upp utdrag ur straffregistret, och ett eget intygande att man inte missbrukar alkohol eller narkotika, dels att man uppfyller de krav som kantonen (Kantonale Waffenbüro) ställt upp. Dessa varierar men innebär exempelvis i Zürich att man antingen har 10 vapen sedan tidigare eller är medlem i en samlarförening. I Schweiz får man skjuta med samlarvapen men det är upp till den som ansvarar för skjutbanan om helautomatisk eld tillåts. Precis som i Sverige finns skyttegrenar där vapen med helautomatisk funktion används men liksom här skjuts endast enkelskott i dessa skytteformer.

Förbundet menar att även om Sverige har rätt att ha mer restriktiva regler (och ha kvar de restriktiva regler som råder idag) är detta inte något krav från EU.

Frågan om märkning av historiskt betydelsefulla vapen

Föreningen välkomnar att utredningens i motsats till den föregående utredningen om samma sak föreslår att Sverige använder sig av undantaget om ”historiskt betydelsefulla vapen” och därmed undviker att man förstör dessa genom att tvinga ägarna att märka dessa med nya nummer. Föreningen menar dock att det är olämpligt att Polismyndigheten får avgöra vilka vapen som omfattas. Att avgöra om ett vapen är av sådant slag att det anses historiskt betydelsefullt kräver historisk, teknisk, idrottshistorisk och kulturhistorisk kompetens – kompetenser som Polismyndigheten inte kan väntas ha. Frågan bör istället avgöras av samlarföreningar, muséer eller

andra med sakkunskap. Föreningen understryker också att eftersom märkning är ett irreversibelt ingrepp bör inte sådan ske förrän frågan om "historisk betydelse" slutligt är avgjord.

Behov av reglering av vapenmäklare.

Som en följd av hur vapenhandel är reglerad i Sverige är det inte möjligt att bedriva vapenmäklarverksamhet (yrkesmässig handel med vapen på kommission) fristående från vapenhandel och därmed är verksamheten redan reglerad. Att reglera en verksamhet som inte kan bedrivas fristående från vapenhandel separat kan snarast skapa rättsliga problem genom att det då riskerar att uppfattas som att detta är möjligt trots att så inte är fallet.

Frågan om omklassificering av vapen

Föreningen understryker att det är viktigt att inga vapen omklassificeras och att detta tydligt framgår av definitionerna. Det gör det inte i utredningen. Utredningstexten är motsägelsefull i detta avseende och flera av förslagen (exempelvis regleringen av magasin och skrivningarna på s 139) grundas i implicita antaganden om omklassificering av halvautomatiska vapen. Det bör förtydligas så att det inte går att missförstå att det är kombinationen halvautomatiskt vapen och magasin som är kategori A, men att vapnet utan magasin är kategori B. Detta har gjorts bland annat i Frankrike vid det landets implementering av direktivet. Där har man i lag skrivit att ett halvautomatiskt gevär är kategori A när ett magasin med fler än 10 patroner är isatt – och understryker att vapnet är kategori B när det är utan magasin. Förbundet föreslår att motsvarande förtydligande införs i svensk lag.